

PRINCIPES

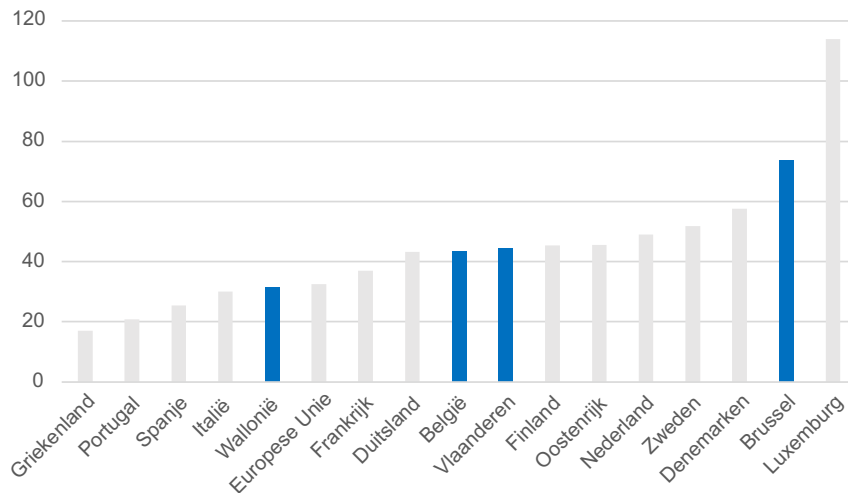
‘NIETS IS ZO MOEILIJK TE PLANNEN, VAN NIETS IS HET SUCCES ZO ONZEKER EN NIETS IS ZO GEVAARLIJK OM TE BEPLEITEN ALS DE CREATIE VAN EEN NIEUW SYSTEEM. WANT DE INITIATIEFNEMERS STUITEN OP DIEGENEN DIE VOORDEEL HEBBEN BIJ HET BEHOUD VAN DE BESTAANDE INSTELLINGEN, TERWIJL ZE SLECHTS LAUWE STEUN GENIETEN VAN DIEGENEN DIE DE HERVORMINGEN ZOULDEN MOETEN VERWELKOMEN’

Het bovenstaande vrij vertaald citaat van Macchiavelli uit 1513 is toepasselijk op de houding van Franstalig België ten aanzien van hervormingen van de Belgische staat die hen zowel financieel als politiek voordeel biedt en van de Vlamingen die, niet bepaald gesteund door hun politieke vertegenwoordigers en hun bovenlaag, lijdzaam aanvaardden dat hun democratische en economische belangen worden in het gedrang gebracht.

Als gevolg van de legitieme maar confronterende verschillen tussen de grote deelgebieden op het vlak van cultuur, politieke voorkeuren, welvaart en de omvang van hun respectief overheidsapparaat, kon de unitaire staat niet voldoen aan de wensen en behoeften van elk deelgebied. Daarom werd de unitaire staat omgevormd tot een federatie met een overvloed aan ineffectieve compromissen en beperkte overdrachten van bevoegdheden aan de regio's. Die hervormingen hebben de grote deelgebieden niet dichterbij elkaar gebracht noch de voormelde verschillen tussen beide gemilderd, integendeel. Een aantal grafieken en tabellen illustreert de uiteenlopende ontwikkelingen van Vlaanderen en Wallonië en de aparte positie van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Figuur 1

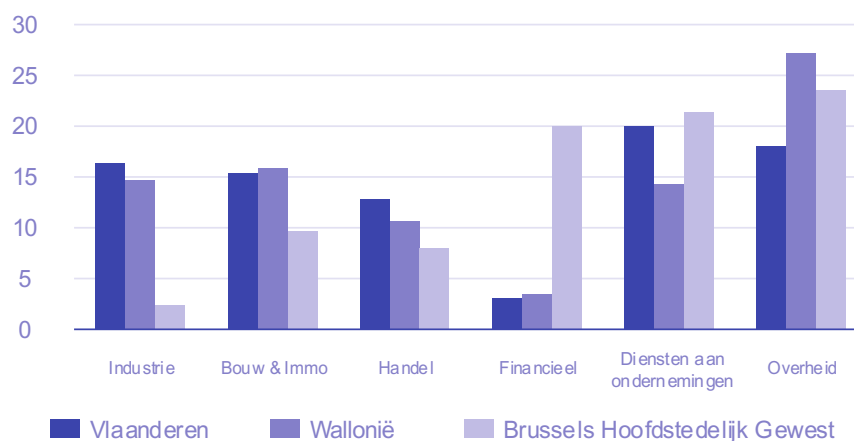
Nominaal BBP/BRP per hoofd in 2021 ('000 euro's) BBP= Bruto Binnenlands Product (waarde van goederen en diensten geproduceerd gedurende 1 jaar in een land of een regio)

BBP en BRP (bruto regionaal product) per hoofd zijn een maatstaf voor de welvaart van een land of regio. Er zijn dus opmerkelijke verschillen op dat vlak tussen de deelgebieden. Het cijfer voor Brussel wordt sterk positief beïnvloed door de pendel naar de hoofdstad.

Figuur 2

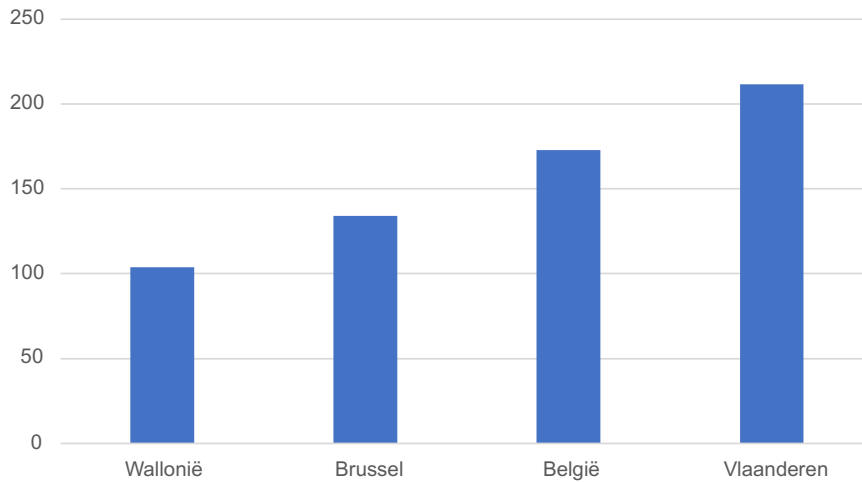
Verschillen in de samenstelling van de economie van de regio's

Opvallend zijn de omvang van de financiële en de overheidssector in Brussel en de omvang van de overheid in Wallonië.

Figuur 3

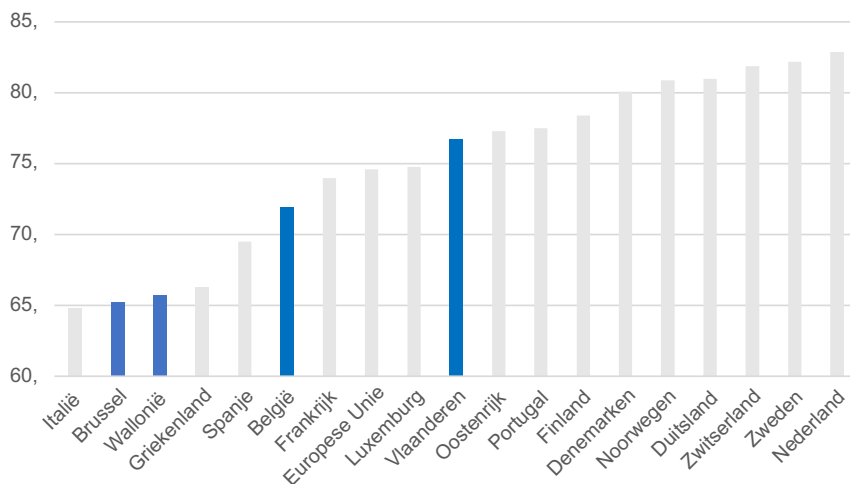
Openheid voor internationale handel.

Grafiek geeft de verhouding weer van de import + export ten overstaan van de omvang van de economie in België en in de Gewesten. Vlaanderen staat in voor ± 80% van de Belgische export.

Figuur 4

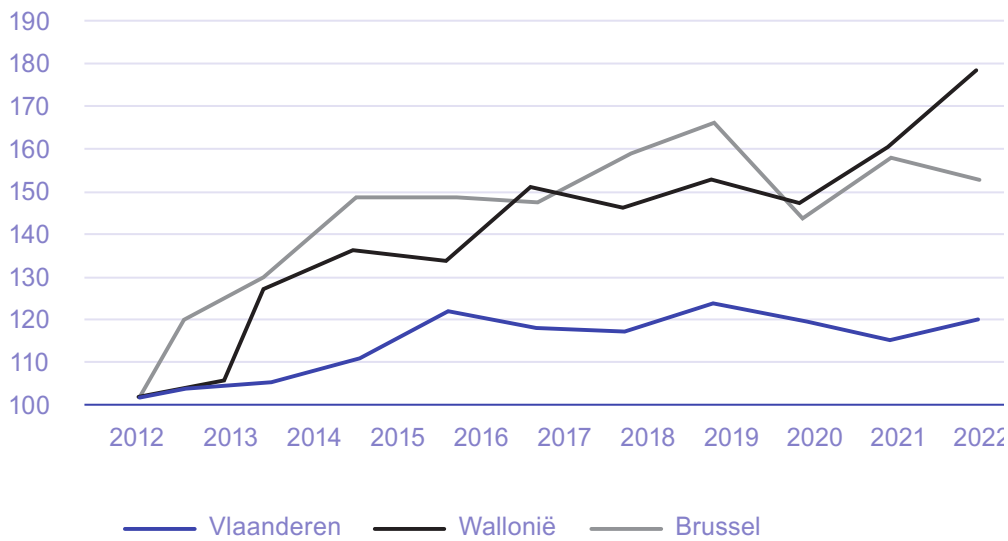
Werkzaamheidsgraad

Geeft aan hoeveel procent van de bevolking op arbeidsleeftijd (tussen 20 -64 jaar) aan het werk is. Wallonië en Brussel zouden het op dat vlak beter moeten doen. Vlaanderen behoort (nog) niet tot de beste regio's op dat vlak.

Figuur 5

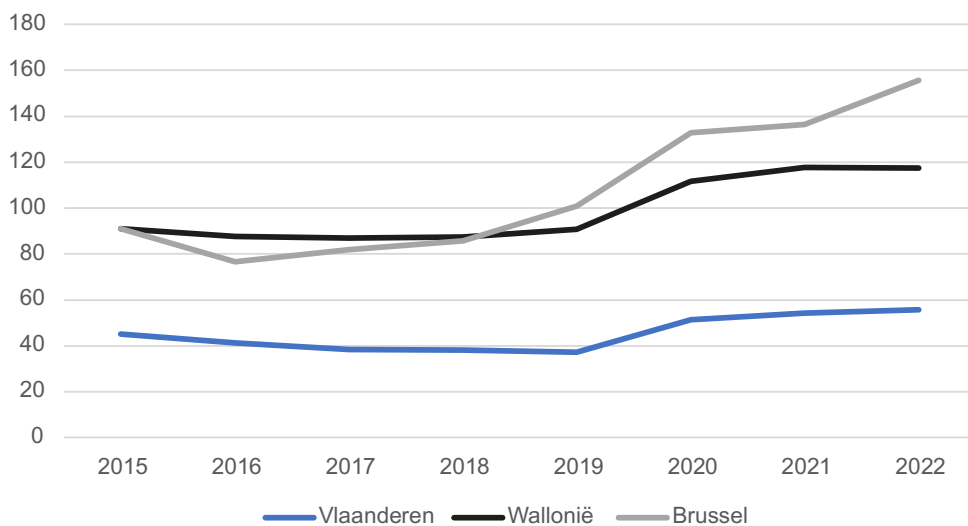
Arbeidsongeschiktheid.

De arbeidsongeschiktheid is over de voorbije 10 jaar in elk Gewest gestegen, de laatste jaren het meest in Wallonië.

Figuur 6

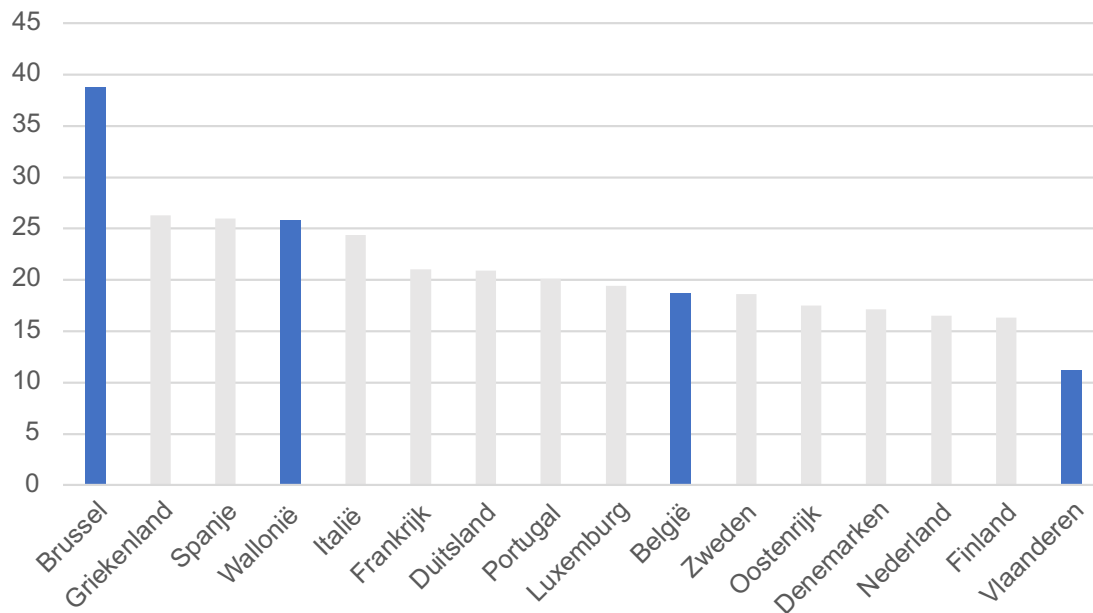
Evolutie van de schulden van de gewesten (in % van hun inkomsten).

De begrotingsdiscipline is in elke regio niet gelijk. Vooral Brussel presteert op dat vlak zwak.

Figuur 7

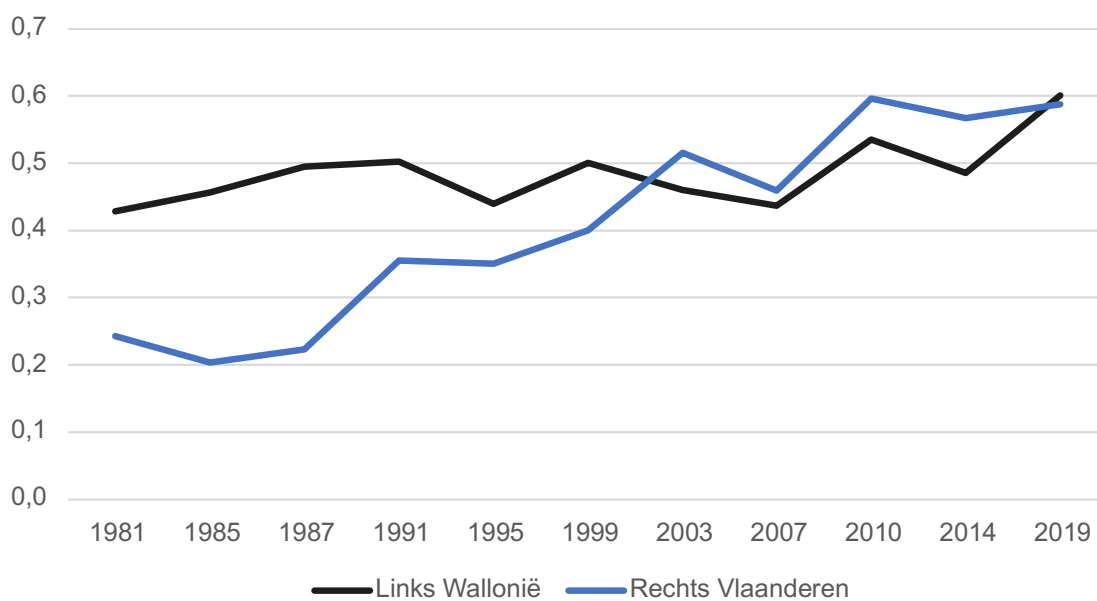
Risico op armoede.

Het risico op armoede ligt vooral in Brussel zeer hoog en hoger dan in andere Europese grootsteden. Ook Wallonië doet het op dat vlak niet goed.

Figuur 8

Politieke divergentie.

Vlaanderen is ‘rechts’ en Wallonië is ‘links’. Dat verschil in politieke voorkeuren is de laatste jaren vergroot door de toename van de ‘linkse’ en ‘rechtse’ stemmen in de respectieve regio’s. Ten einde de lezer enig historisch perspectief te bieden volgt hieronder een kort overzicht van de evolutie in de verhouding tussen de Belgische deelgebieden vanaf 1830.

De taal van de Vlaamse bevolking werd niet aanvaard als officiële taal van de nieuwe staat. Enkel het Frans, ook de taal van de Vlaamse bovenlaag, werd als dusdanig erkend. Dat bracht mee dat in het hoger onderwijs en in de rechtspraak enkel het Frans werd gehanteerd. In 1998 werd de Gelijkheidswet gestemd die bepaalde dat alle wetten ook in het Nederlands dienden gepubliceerd. Het zou nog decennia duren tot het hoger onderwijs werd vernederlandst en Vlaanderen als een eentalige regio werd erkend.

Ondertussen bleef Vlaanderen een arme regio terwijl het Waals landsgedeelte dankzij zijn kolen en staalindustrie een grote bloei kende. Dat er in het Interbellum omgekeerde financiële transfers (van het Zuiden naar het Noorden) plaats hadden is niet juist. Er was geen Sociale Zekerheid die naam waardig en de investeringen van de grote staalbedrijven in Vlaanderen waren bedoeld om hun export via de haven van Antwerpen te ondersteunen.

De Tweede Wereldoorlog bracht ernstige spanningen teweeg tussen de twee landsdelen als gevolg van de collaboratie. In Vlaanderen had die ook een politieke dimensie. België bleef het enige land in Europa waar geen algemene amnestie werd verleend. Een en ander zindert soms nog na.

Na WO II begon de industrialisering van Vlaanderen dankzij buitenlandse investeringen, de ontwikkeling van een KMO-cultuur en het aanwenden van een grote arbeidsreserve. Wallonië bleef aan zijn zware industrie gekluisterd mede omdat de staalholdings verzuimden te diversifiëren. Dat de voor Wallonië zeer belangrijke zware industrie uiteindelijk bijna verdween was een zware klap. Daar waar andere Europese regio’s omschakelden naar onder meer de private dienstensector loste Wallonië het tewerkstellingsprobleem op door de uitbouw van een groot overheidsapparaat. Dat was in een eerste fase begrijpelijk maar die dure overheidssector weegt al veel te lang op de welvaartscreatie in het Zuiden van België.

De grote overheidssector en de lage werkzaamheidsgraad van slechts +/- 66 % verklaart het verschil tussen het Waalse en het Vlaamse bruto regionaal product per hoofd (zie Figuur 1) en dus het welvaartsverschil tussen beide deelgebieden.

In 2024 gaat het niet meer op die achterstand te wijten aan de crisis in de kolen en staalsector van decennia geleden. Onder meer vergelijkingen met andere Europese

regio's die ooit in dezelfde toestand verkeerden en zelfs met de naaste buur het GH Luxemburg maken dat duidelijk. Ook studies van het IMF bevestigen dat.

In de loop van de jaren '60 waren er steeds meer tekenen dat de verstandhouding tussen de regio's te wensen overliet. Uiteindelijk verklaarde eerste Minister Eyskens in februari 1970 dat 'de unitaire staat met zijn structuur en zijn werkwijze zoals die thans door de wetten nog geregeld zijn, door de gebeurtenissen is achterhaald'.

Er volgde een periode van meer dan 40 jaar van moeizaam onderhandelde hervormingen. Het resultaat was per saldo negatief: de overdracht van bevoegdheden bleef beperkt en incoherent, de financiële verantwoordelijkheden vaag en de structuren ineffectief. Voor vooral Vlaanderen vertoont het federale België tekortkomingen.

- Een democratisch deficit.
België beantwoordt niet aan de essentiële principes van een democratie: elke man/vrouw één stem en de meerderheid beslist. De grondwet kan enkel gewijzigd worden door een 'bijzondere 2/3 meerderheid'. Hoewel principieel legitiem betekent dat voor de Vlaamse 'gewone meerderheid' een obstakel om een eigen koers te varen. Temeer daar de Bijzondere Wetten die de verhoudingen tussen de deelgebieden regelen, ook de financiële, voorzien dat een gewone meerderheid in een 'taalgroep' een goedkeuring of wijziging van die wetten kan verhinderen. Daardoor kunnen, concreet, 31 van de 62 Franstalige leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers een aanpassing van een Bijzondere Wet verhinderen of financiële voorwaarden verbinden aan hun goedkeuring. De 88 Vlaamse volksvertegenwoordigers kunnen vanzelfsprekend hetzelfde doen maar voor een gewone meerderheid in het parlement is dergelijke 'faciliteit' in principe niet nodig. Ze hebben wel niet de 2/3 meerderheid om het 'veto' van hun Franstalige collega's te verhinderen. Dezelfde 'taalaanhangigheid' beïnvloedt ook de samenstelling van de Federale regering waar de Nederlandstalige ministers nooit een meerderheid kunnen vormen. Een Belgisch democratisch tekort dat zowel Nederlandstaligen als Franstaligen treft zijn de aparte verkiezingen in de deelgebieden en dus de samenstelling van de federale regering uit 50% Vlamingen waarvoor Franstaligen niet hebben kunnen stemmen en omgekeerd.
- Grote welvaartverschillen tussen de deelgebieden die vooral in het kader van de Sociale Zekerheid sinds ongeveer 60 jaar financiële overdrachten meebrengen vanuit Vlaanderen naar Wallonië. Het is niet in de eerste plaats de omvang maar de continuïteit van die transfers die vragen oproept omdat ze blijkbaar geen bijdrage leveren tot een verhoging van de zelfredzaamheid van Wallonië.

De transfers in de SZ zijn vooral functie van de werkzaamheidsgraad in de respectieve deelgebieden: het aantal actieven in Vlaanderen ten overstaan van het aantal niet actieven in Wallonië die ontvanger zijn van SZ-uitkeringen (zie Figuur 4 blz 1). Het zijn geen overdrachten die komen van ‘rijke Vlamingen’ maar van ‘actieve Vlamingen’ waarvan de gemiddelde lonen amper uitstijgen boven de Waalse lonen (Zie bladzijde 16 van ‘Intergewestelijke overdrachten via de federale overheid en de sociale zekerheid’ *Economisch Tijdschrift* van de NBB, september 2021).

De Waalse overheid heeft bevoegdheden om die werkzaamheidsgraad te stimuleren en deed dat formeel de eerste keer in 1999 met een ‘Marshall Plan’. De werkzaamheidsgraad in Wallonië was toen 60% versus 67,9% in Vlaanderen of +/- 8 procentpunten lager. Tweeëntwintig jaar en nog 5 extra plannen later was het verschil in werkzaamheidsgraad 10 procentpunten.

- Wallonië veroorzaakte de totaliteit van de federale staatsschuld.

De verschillen in economische en sociale prestaties tussen de deelgebieden veroorzaken onevenwichten, overdrachten en tekorten die dienen gefinancierd. De sinds 1970 tot 2021 beschikbare cijfers geven aan dat in die periode het federaal budget in en door Wallonië slechts 5 jaar een overschot vertoonde en de andere 46 jaar een evenwicht of een tekort. Ook in Vlaanderen boekte de federale overheid 11 jaar tekorten maar over de overige 40 jaar evenwichten en vooral overschotten die meer dan volstonden om de tekorten in de voormelde 11 jaar te compenseren. Brussel kwam over de hele periode uit op een klein positief saldo. Zodat mag gesteld worden dat Wallonië de ganse schuld veroorzaakte. Voor dergelijke reuzebedragen? In feite wel want als de schulden en de rente daarop worden (terug)betaald met nieuwe ontleningen dan lopen die bedragen sterk op ook al konden de Vlaamse overschotten de rentekosten milderen.

De leningen die Wallonië kon aangaan binnen de Belgische context overtroffen ver de leningen die het had kunnen aangaan als zelfstandige entiteit.

Bovenstaande commentaar heeft betrekking op de federale staatsschuld, niet op de ontleningen van de regio's. Op die ontleningen staat geen formele rem die bijvoorbeeld rekening houdt met de eisen van Europa omtrent financiële gezondheid van haar leden. Per eind 2022 bedroeg de schuld per inwoner in Vlaanderen, Brussel en Wallonië in respectievelijk 4825, 8440 en 12360 euro.

Volgens de Europese Commissie zijn de schulden van Brussel en Wallonië op middellange termijn niet houdbaar zonder drastische besparingen en wijzigingen in het beleid.

- België ‘werkt’ niet.

De gezonde principes van het economisch federalisme die steunen op ‘subsidiariteit’ namelijk het toevertrouwen van bevoegdheden aan het

niveau dat én het dichtst bij de burger staat én de bevoegdheden het efficiëntst kan uitoefenen, werden niet gerespecteerd. De regio's zijn enkel geheel of grotendeels bevoegd voor onderwijs en mobiliteit. Alle andere bevoegdheden blijven op het federaal niveau of zijn versnipperd over dat niveau en de regio's. Ook de regels van een gezond begrotingsfederalisme werden veronachtzaamd. Ze houden voor dat bevoegdheden moeten samengaan met de verantwoordelijkheid voor de financiering van de uitoefening ervan.

Slechts 24% van de financiering van de regio's komt van eigen belastinginkomsten. Het grootste deel zijn dotaties vanuit de federale overheid die, eens ze zijn bepaald, de begunstigde er minder aanzet om zuinig om te springen met zijn uitgaven.

De beleidsstructuren met zeven regeringen en negen parlementen zijn bijzonder zwaar. België behoort tot de landen met én de hoogste belastingdruk én de hoogste schulden én (dus) de hoogste overheidsuitgaven. Toch ontbreken blijkbaar de middelen belangrijke taken zoals justitie, ordehandhaving, infrastructuur en defensie, e.a. naar behoren uit te voeren. En dan hebben we het niet over de kwaliteit van de publieke diensten. De 'waar voor je geld'-index van Voka zegt daarover dat vijftien van de vierentwintig welvarendste Europese landen meer kwaliteit leveren tegen lagere kosten.

- 'Brussel' - Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het spreekt vanzelf dat Brussel een aparte plaats inneemt in België. Van een middelgrote Vlaamse stad werd het de hoofdstad van België, Vlaanderen en Wallonië, een Belgische Gewest, de virtuele hoofdstad van de EU en een internationaal politiek centrum. Tezelfdertijd is Brussel ook een (kleine) grootstad met alle problemen van dien.

Mede gezien zijn talrijke hierboven opgesomde functies zijn in Brussel niet minder dan zes wetgevers bevoegd gaan de van het federale en gewestelijke wetgevers tot de Franse Gemeenschapscommissie die ook wetgevende bevoegdheden heeft.

Mede door meestal verschillende politieke coalities op de diverse niveaus is een globaal beleid nagenoeg onmogelijk. Het financieel beheer, de schuldgraad en de sociale problemen tonen daarvan de sporen. De schulden bedragen +/- 160% van de jaarlijks inkomsten en zullen naar verwachting verder oplopen. Het Rekenhof heeft al drie jaar na elkaar geweigerd het budget zelfs maar te beoordelen, laat staan goed te keuren.

De werkzaamheidsgraad bedraagt slechts 66% en de inactiviteit is vooral hoog bij de migranten. Het onderwijs is zwak en onvoldoende in staat om aan de behoeften van de arbeidsmarkt te voldoen. Mede daardoor maken de Brusselaars minder dan de helft uit van alle loontrekkenden actief in Brussel. De meerderheid ervan pendelt dagelijks vanuit Vlaanderen en

Wallonië naar Brussel. In Brussel is het risico op armoede vele malen groter dan in andere Europese hoofdsteden.

De bestuursstructuren van Brussel zouden dringend dienen vereenvoudigd met meer bevoegdheden voor het Gewest, de fusie van de zes politiezones en de afschaffing van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie die de - in principe- tweetalige culturele instellingen en ziekenhuizen beheert maar haar activiteiten beter zou overdragen aan de twee gemeenschappen in Brussel.

- Vlaanderen en Brussel.

Onnodig te zeggen dat van de middelgrote Vlaamse stad weinig is overgebleven wat betreft de aanwezigheid van Vlamingen en het gebruik van het Nederlands. Bij de verkiezingen van 2019 stemde 15,6% van de kiesgerechtigden op Vlaamse kieslijsten. De jarenlange animositeit tussen Vlaanderen en Brussel onder meer omdat Vlaanderen gekant was tegen de promotie van Brussel tot een Gewest, is nu gemilderd: de Brusselse Vlamingen kregen een minimum vertegenwoordiging in het Brussels parlement en zijn aanwezig in de Brusselse regering. Het Nederlands is nu één van de talen in Brussel naast onder meer het Frans, dat concurrentie krijgt van het Engels als algemene omgangstaal. Vlaanderen promoot in Brussel zijn cultuur en vooral zijn Nederlandstalig onderwijs dat met een marktaandeel van 20% een vaste plaats heeft verworven. De samenwerking tussen Vlaanderen en Brussel, omringd door Vlaams grondgebied, zou kunnen worden bevorderd door minimum één van de twee Vlaamse ministers van de Brusselse regering ook deel te laten uitmaken van de Vlaamse regering en, zoals in het verleden, een aantal Brusselse parlementsleden ook deel te laten uitmaken van het Vlaams parlement. Dankzij dat intensiever overleg zou de Vlaamse Gemeenschapscommissie die de activiteiten van de Vlaamse Gemeenschap in Brussel beheert kunnen worden afgeschaft en haar administratie toegevoegd aan de algemene Vlaamse administratie ook gevestigd in Brussel.

Conclusies

Het Belgisch project gestart in 1830 is mislukt: het unitaire België hield geen stand en het federale België is nog nauwelijks bestuurbaar. Franstalig België kon zijn eentalig project niet afmaken, zijn economische en culturele dominantie brokkelde af en politiek leeft het boven zijn stand.

Vlaanderen kon zijn taal en cultuur in stand houden en zijn welvaart ontwikkelen, maar het kon zijn meerderheid niet omzetten in evenredige politieke invloed. Beide Gemeenschappen verschillen definitief en meedogenloos. Door de

tweeledigheid van België te integreren in zijn wetgevende en uitvoerende macht kon Franstalig België diepgaande hervormingen blokkeren en de solidariteit vanuit Vlaanderen bestendigen maar het verhinderde tezelfdertijd zijn eigen herstel.

De vraag stelt zich of dit nog goed kan komen want de oproepen tot 'samenwerking' leiden in het beste geval tot oppervlakkige ingrepen die ver weg blijven van de krachtlijnen die hervormingen zouden moeten kenmerken: de eliminatie van het democratisch deficit, de koppeling van de uitoefening van bevoegdheden aan de verantwoordelijkheid voor de financiering en het resultaat ervan, de stroomlijning van structuren en werkwijzen gericht op effectiviteit en de creatie van competitieve Gemeenschappen, de enigen die nog het nodige sociaal kapitaal kunnen tot stand brengen.

De Vlaamse klassieke partijen fungeren meestal als de partners van de Franstalige partijen om het Belgisch status quo te handhaven omwille van hun Vlaams-Belgische achterban, de lokroep van de macht, individuele of collectieve politieke ambities, conservatisme, de huiver voor het 'verraad' aan het Belgische establishment, de verkeerde opvatting dat grondige hervormingen zullen gepaard gaan met de afschaffing van de solidariteit met hun behoeftige Waalse landgenoten/medemensen, enz.

De positie van de Franstalige politieke partijen is veel eenduidiger: zij vereenzelvigen het voortbestaan van België met hun nood aan solidariteit vanwege Vlaanderen en voelen zich het veiligst achter de grendels van de Belgische Grondwet en de Bijzondere Wetten. Dat ligt voor de hand en is begrijpelijk. Toch roept dat vragen op. Als Wallonië behoefte heeft en blijft hebben aan Vlaamse solidariteit, moet die dan echt en onvermijdelijk gepaard gaan met het behoud van België in zijn huidige vorm? Zou het niet van Waals/Belgisch staatsmanschap getuigen en de Franse Gemeenschap een elan geven door in dialoog met Vlaanderen en Brussel een totaal nieuwe verhouding te creëren binnen andere structuren tussen beide Gemeenschappen, waarbinnen transparante solidariteit een plaats krijgt? Is het niet frustrerend binnen België een voortdurende strijd te voeren om de sociaaleconomische politiek waarvoor in Wallonië een grote meerderheid bestaat, in de praktijk te moeten brengen met Vlaamse inmenging en afremming. En is het geen gebrek aan vertrouwen in de eigen bevolking en de creatieve krachten die ze herbergt om de stap te zetten naar (meer) zelfstandigheid?

DRIE ALTERNATIEVEN VOOR HET FEDERALE BELGIË

1. DE TERUGKEER NAAR DE UNITAIRE STAAT.

Enkel in Wallonië lijkt nog enige belangstelling hiervoor te bestaan. Nu en dan wordt wel geopperd dat bepaalde bevoegdheden terug aan het federaal niveau zouden moeten worden toevertrouwd. Meestal zou dat betekenen dat het gepercipieerd probleem enkel zou worden verplaatst.

Na een halve eeuw sleutelen aan een federale staat zou dergelijke terugkeer even of meer revolutionair zijn als andere alternatieven. Gezien wat voorafgaat betreffende de toenemende verschillen tussen de deelgebieden zou voor Vlaanderen een terugkeer naar een unitair België enkel kunnen worden overwogen indien die unitaire staat zou beantwoorden aan de kenmerken van een echte democratie waar de meerderheid, behoudens in enkele uitzonderingen, beslist. Omwille van dezelfde verschillen en de vrees voor minorisering zal dergelijk België onaanvaardbaar zijn voor Franstalig België.

Twee op zich redelijke en begrijpelijke standpunten bezegelen het lot van een unitair België en bevestigen meteen de dualiteit. Om 'de democratische legitimiteit en de efficiëntie van de federatie te versterken' legde een denkgroep 'Rethinking Belgium' (Rebel) een voorstel op tafel om een aantal politici (aanvankelijk 15, later wat meer) te laten verkiezen over gans België, in een 'federale kieskring' dus, en dat in een verhouding van 9 Vlamingen en 6 Franstaligen (later gewijzigd of in het midden gelaten). Hoe die per definitie dominante groep van de kopstukken van de diverse partijen plots de fundamentele verschillen zouden overbruggen tussen de deelgebieden en ze dat niet kunnen in het huidige politiek bestel toch al gedomineerd door de 'particratie' (het maken van afspraken tussen partijen buiten het parlement om) is een vraagteken. Om een democratischer België tevoorschijn te toveren met een ondemocratische oligarchie (de macht in handen van een beperkt aantal bevoorrechten)? En wat met die andere ± 130 verkozenen des volks?

2. DE OPDELING VAN BELGIË IN DRIE ZELFSTANDIGE STATEN

Een zelfstandig Vlaanderen zou de bekroning zijn van de ontvoogding en de ontplooiing van Vlaanderen dat zich ontwikkeld heeft tot een gemeenschap met alle kenmerken van een natie (eigen grondgebied, taal & cultuur, een historische basis in zijn verleden, politieke partijen en instellingen, specifieke publieke opinie via eigen media en economische leefbaarheid) en bijgevolg principieel recht op zelfbestuur zoals erkend door de VN, recht dat weliswaar niet afdwingbaar is voor het Internationaal Gerechtshof in Den Haag.

Diezelfde natievorming of streven naar (meer) autonomie treffen we niet (meer) aan in Wallonië. Integendeel een aantal jaren geleden zou Wallonië zelfs

geleden hebben onder ‘verlatingsangst’ als gevolg van het streven van een deel van de Vlaamse bevolking naar onafhankelijkheid. Dat streven en de economische capaciteit om het ook te realiseren, zijn een belangrijk onderdeel van de contrasten tussen de beide deelgebieden. Ook al rijzen er ook in Vlaanderen twijfels en bezwaren rond de wenselijkheid van het streven naar zelfstandigheid. Die komen vooral vanuit de linkse veugel van het politiek spectrum die zich niet zou kan vinden in de waarschijnlijk ‘rechts(er)’ politiek van een zelfstandig Vlaanderen. Gegeven dat volgens de laatste peilingen de ‘linkse’ Vlaamse partijen ongeveer 1/3 van de stemmen zouden verzamelen en de herverkaveling van het politieke landschap na het verdwijnen van het communautair aspect uit het Vlaamse politiek debat voordelig zou kunnen zijn voor ‘links’, maakt dat de voormelde vrees eerder ongegrond lijkt. De huidige beperkte aanwezigheid van ‘links’ in het streven naar zelfstandigheid dat daardoor enkel ‘rechts’ lijkt te zijn is betreurenswaardig.

Daarnaast stellen sceptici graag de vraag of Vlaanderen hét wel beter zal doen. Beter besturen dan het federale België wordt dan bedoeld. Hét zal in elk geval meer democratisch zijn want expliciet gericht op de voorkeuren en behoeften van Vlaanderen. Eventuele tekortkomingen - die overigens en vanzelfsprekend nu al aanwezig zijn - kunnen in geen geval opwegen tegen het recht op en het belang van zelfbeschikking.

De EU is niet geneigd de opdeling van een lid te faciliteren. Elk land, resultaat van de opdeling, zou opnieuw een aanvraag voor lidmaatschap moeten indienen. Dat zal voor Vlaanderen meer dan waarschijnlijk op het vlak zijn financieel profiel geen probleem opleveren. Dat is minder zeker voor Wallonië, ook bij het behoud van de Vlaamse solidariteit.

Dit Manifest staat achter het recht op zelfbestuur van de Vlaamse democratie.

Vlaanderen zal daarvoor wel moeten beschikken over de instemming van een ruime meerderheid van zijn bevolking, vastgesteld bij referendum. De timing en de onzekerheid over het resultaat van het referendum zetten samen met het dringend karakter van de hervormingen ertoe aan om ook een andere weg te verkennen, namelijk de weg van een doorgedreven regionalisering.

3. EEN DOORGEDREVEN REGIONALISERING

Het uitgangspunt: als het federaal niveau met één beleid niet democratisch noch effectief en efficiënt kan besturen, draag dan haar bevoegdheden over aan de regio's, zelfs alle bevoegdheden behalve het beheer van de federale staatsschuld en internationale lidmaatschappen onder meer van de EU en de Navo.

Voor die verdeling van de bevoegdheden tussen het federaal niveau en de regio's is er trouwens het specifiek artikel 35 van de grondwet dat stelt dat 'de federale overheid slechts bevoegd is voor de aangelegenheden die de Grondwet en de wetten, krachtens de Grondwet zelf uitgevaardigd, haar uitdrukkelijk toekennen. De Gemeenschappen en gewesten zijn ieder bevoegd voor de overige aangelegenheden.'

Die lijst 'volstaat' dus dat de deelgebieden een lijst opstellen van de bevoegdheden die worden uitgeoefend door de federale overheid en alle andere behoren meteen tot hun eigen bevoegdheid.

Deze hervorming zou het Belgisch democratisch deficit uithollen en het bestuur veel dichterbij de bevolking van de respectieve regio's brengen. De parlementsverkiezingen zouden nog enkel op regionaal niveau plaats hebben en de regio's zouden een deel van hun verkozenen naar het federaal parlement sturen. De federale regering zou een afspiegeling zijn van de regionale regeringen. Gedaan dus met de moeizame vorming van een federale regering met al dan niet een gebrek aan een meerderheid in een van de regio's.

Brussel zou dezelfde bevoegdheden krijgen als de andere Gewesten om dezelfde redenen: subsidiariteit, verantwoordelijkheid en transparantie. Zodat uiteindelijk blijkt dat een stad met zoveel troeven betere prestaties kan neerzetten op sociaaleconomisch en financieel vlak naar het voorbeeld van de andere Europese hoofdsteden. De Franse en de Vlaamse Gemeenschappen zouden in Brussel hun huidige bevoegdheden op het vlak van onderwijs, cultuur, zorg behouden en bij voorkeur uitbreiden tot de algemene gezondheidszorg.

Het is belangrijk dat het vertrouwen in de Belgische en regionale kredietwaardigheid in stand wordt gehouden. De nodige fondsen voor de betaling van de rente zullen worden aangebracht door de regio's in verhouding tot hun aandeel in de Belgische bevolking, afgerond 58%, 32% en 10% voor respectievelijk Vlaanderen, Wallonië en Brussel. 'De facto' zal dus de schuld op die wijze 'verdeeld' worden tussen de regio's. De schuld zal niet terugbetaald worden maar geherfinancierd. Een praktijk die het huidige België maar al te goed kent. Op termijn zal de verhouding schuld/bbp dalen door de groei van het bbp.

De uitstaande leningen van de regio's zullen gedurende een te bepalen periode gegarandeerd worden door de federale overheid op basis van een hoofdelijke en solidaire garantie aan het federaal niveau vanwege de regio's die dus onrechtstreeks elkaar garantie zullen verlenen. De nieuwe schulden die de regio's zouden aangaan zullen eveneens genieten van dergelijke garantie op voorwaarde dat ze passen binnen de budgettaire normen opgelegd door de EU.

De regio's zullen ook hun eigen Sociale Zekerheid organiseren. Voor Vlaanderen en ook voor Brussel met zijn jonge bevolking zou dat geen probleem zijn. Wel voor Wallonië. Gedurende een overgangperiode van 3 jaar zou de huidige solidariteit in haar geheel kunnen gehandhaafd worden en nadien worden vervangen door een bedrag dat over een lange periode geleidelijk zou dalen.

Uit een goede benadering van de regionale financiën bij doorgedreven regionalisme blijkt dat het primair saldo (verschil tussen overheidsinkomsten en uitgaven) voor Vlaanderen gelijk zou zijn aan - 0,43% van zijn BRP, voor Brussel -2,25% en voor Wallonië -13,3%.

Na regionale en federale rentelasten en solidariteit van Vlaanderen en Brussel naar Wallonië toe, zouden de saldi van Vlaanderen en Brussel ongeveer - 4% bedragen en in Wallonië oplopen tot -9,5% van het BRP.

Doorgedreven regionalisme en 'confederalisme' (zij het dat dit niet geheel voldoet aan de gebruikelijke definitie ervan) zijn beide een compromis tussen het federale concept met de meeste bevoegdheden op het federaal niveau en de overdracht van die bevoegdheden aan de regio's. Ze hebben dus onvermijdelijk veel gemeen.

Momenteel is er slechts één politieke partij, de N-VA, die dat confederalisme naar voor schuift. Het was ooit wel anders. In 1947 legden volksvertegenwoordigers van de PS, geïnspireerd door het eerste 'Nationaal Waals Congres' van 1945 een wetsvoorstel neer 'voor het zelfbestuur van Wallonië binnen België' dat de 'toepassing eiste van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren' om door 'dezelfde autonomie te schenken aan Vlaanderen' België om te vormen tot een 'Confederatie van gewestelijke staten, Vlaanderen, Wallonië en met een federale stad Brussel' Het voorstel zou het 'enige middel zijn om België te redden door de twee volkeren weer nader tot elkaar te brengen'. Het initiatief was mede ingegeven door 'de aanwezigheid in het Vlaamse kiezerskorps- dat het sterkst in aantal is- van een invloedrijke conservatieve groep' die de door het Waalse kiezerskorps gewenste snelle vooruitgang zou kunnen remmen.

De vrees voor solidariteitstransfers van het toen welvarend Wallonië naar het nog arme Vlaanderen was helemaal niet vreemd aan dat initiatief. In het nabijer verleden werd het 'confederalisme' naar voor geschoven in onder meer de 'Burgermanifesten' van Guy Verhofstadt en het partijcongres van 2002 en vervolgens weer verlaten door OpenVLD. Ook nu nog steunen CD&V kopstukken het confederalisme. Ook prominente leden van de PS spraken zich uit voor confederalisme al was het 'om separatisme te vermijden'. Het zou onbegonnen werk zijn de (politieke) redenen na te gaan waarom het 'confederalisme' de ene keer werd omarmd en de andere keer bestreden.